TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI Sınıf-12

OGM MATERYAL
ORTAÖĞRETİM GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

KONU KELİMEDE ANLAM

Gerçek anlam: Kelimenin ilk anlamı, sözlükte ilk sıradaki anlamdır.

Taş: Kimyasal veya fiziksel durumu değişiklikler gösteren, rengini içindeki maden, tuz ve oksitlerden alan sert ve katı madde.

Örnek:

O zaman başından aşkındı derdi
Mermeri oyardı, **taşı** delerdi
Kaç yanık yolcuya soğuk su verdi
Değdi kaç dudağa çoban çeşmesi.

Yan anlam: Bir sözcüğün gerçek anlamından kopmadan kazandığı yeni anlamlardır. Gerçek anlamıyla görev, şekil (görünüş) benzerliği ile yan anlam oluşur.

Ayak: Bacakların bilekten aşağıda bulunan ve yere basan bölümü.

Örnek:

Ünlü futbolcunun sol **ayağı** ile attığı gol günlerce konuşuldu.

Sandalyenin **ayak** rengi ile gövde rengi birbirinden farklıymış.

Mecaz anlam: Bir ilgi veya benzetme sonucu gerçek anlamından başka anlamda kullanılan söz. Bir kelimeyi veya kavramı kabul edilenin dışında başka anlamlara gelecek biçimde kullanma, metafor.

yanmak: "Birleşiminde karbon bulunan maddeler, ısı ve ışık yayarak kül durumuna geçip yok olmak"

Örnek:

Yanarım boşa geçen zamanlara…

Çizgiye basan **yanar**, oyundan çıkar.

Terim anlam: Bir bilim, sanat, meslek dalıyla veya bir konu ile



ilgili özel ve belirli bir kavramı karşılayan kelimelerdir.

Örnek:

Doğal sayılar 0'dan **sayma sayıları** 1'den başlar.

Bazı yazarları ön plana çıkaran seçtikleri temalar değil, sanatçının özgün **üslubudur**.

Türkiye Türkçesine en yakın **şive** Azerbaycan şivesidir.

Somut anlam: Varlığı duyularla algılanabilen, görülen, hissedilen, duyulan varlıkları karşılayan anlamdır.

Örnek:

Omuzlarına kadar vücudun derisini haşlayan bayıltıcı yanma **acısı** ve dehşeti çok sürmedi.

Avizelerin ışıklarının açılmasıyla ortalık gün gibi **aydınlık** oldu.

Soyut anlam: Soyutlama yoluyla elde edilen, varlığı ancak nesnede gerçekleşen (düşünce, kavram). Duyu organlarıyla algılanmayan zihinde var olan kavramları gösterir.

Örnek:

"Sen **mutluluğun** resmini yapabilir misin Abidin,
işin kolayına kaçmadan ama."

Nicel anlam: Sayılabilir, sayılarla ifade edilebilir olan. Bir şeyin sayılabilen, ölçülebilen veya azalıp çoğalabilen durumunu anlatan anlamdır.

Örnek:

Geniş, bomboş bir taşlığın serin, rutubetli, küf kokusu duyuldu.

Aletler, **uzun** süren denemelerin, ince hesapların, birbirini tamamlayan bilgi ve diğer aletlerin mahsulüdür.

Nitel anlam: Bir şeyin nasıl olduğunu belirten, onu başka şeylerden ayıran özelliklerdir. Niteliğini gösteren; sayılamayan, ölçülemeyen bir değeri, özelliği ifade eden sözcüklerdir.

Örnek:

Tekrar odaya dönse bu kaynağın suyunda umduğu **lezzeti** tekrar bulabilecek miydi?

Kendinden **güvenli** ama içi sıkılan bir durumu vardı.

SORU 1:

"Geniş" sözcüğü aşağıdakilerin hangisinde nitel anlamda kullanılmıştır?

A) Biraz geniş bir ev tutsak daha iyi olacak sanırım.
B) Yeni stadyum için çok geniş bir alan belirlenmiş.
C) Daha geniş bir açıdan golün tekrarını izlemek lazım.
D) Bu kadar geniş bir piknik alanı daha önce görmedim.
E) Biraz geniş düşünmek, insanın fikir ufkunu açar.

Cevap: E

SORU 2:

I. O sanatçımız, değerlendirmelerinde mümkün olduğunca yansız davranır.

II. Bir eserin neleri irdelediği, hangi vurguları yaptığı eleştirmenlerce çok önemlidir.

III. Kimi şairler, hayat karşısında tarafsız kalır; okura da bunu hissettirir.

IV. Öz eleştiriden uzak bir sanatkârın gelişme ve geliştirme olasılığı çok düşüktür.

V. Kemal Tahir, romanlarında dönemleri derinlemesine inceler.

Numaralanmış cümlelerde altı çizili sözler anlamca ikişerli eşleştirildiğinde hangisi dışta kalır?

A) I. B) II. C) III. D) IV. E) V.

Cevap: D

SORU 3:

Göz aydınlığı gençlerimizin yapacağı her çalışma bu ülkenin geleceğine konacak bir tuğladır aslında.

Bu cümledeki altı çizili sözle gençlerin hangi özelliği vurgulanmaktadır?

A) En değerli hazinelerimizden biri olduğu
B) Çalışkanlıklarının fırsata çevrilmesi gerektiği
C) Değerlendirilmesi gereken bir potansiyel taşıdıkları
D) Önemli bir iş gücü oluşturdukları
E) Eğitim faaliyetlerinin öznesi oldukları

Cevap: A